

Visita al poblat ibèric del Turó de Ca n'Olivé

Guia del professor/professora

Aquesta activitat forma part del programa de “Coneixement del medi social de Cerdanyola”. Per les característiques de l'element que constitueix el centre de l'activitat i els continguts que es treballen només s'ha ofert al cicle superior d'Educació Primària i a Educació Secundària Obligatòria.

El poblat del Turó de Ca n'Olivé

El poblat ibèric del Turó de Ca n'Olivé és un jaciment arqueològic en el qual encara es realitzen campanyes d'excavació, però que, gràcies a l'adequació de les restes ja excavades, es pot visitar i permet conèixer la cultura ibèrica.

Un jaciment arqueològic museïtzat és el resultat de la interpretació de les dades que obtenen els arqueòlegs; és un conjunt de fonts primàries de la història i una eina didàctica que ens permet apropar-nos i entendre les cultures passades; és un element motivador que forma part del patrimoni de la ciutat i que, per tant, ens ajuda a comprendre-la, però és també un element del patrimoni històric que permet treballar els valors de respecte a l'entorn i a altres cultures i a desenvolupar una actitud positiva davant els monuments i un comportament adequat en una visita col·lectiva.

Activitat

L'activitat se centra en un treball que gira al voltant del poblat ibèric del Turó de Ca n'Olivé com a mitjà per aconseguir tot un seguit d'objectius relacionats amb la cultura ibèrica i el patrimoni arqueològic.

Objectius generals

- apropar-se a l'arqueologia, com a mètode de recerca històrica que realitzen professionals preparats i que ens permet reconstruir les cultures del passat.
- aprendre a valorar i respectar el patrimoni arqueològic i historicoartístic com a llegat dels nostres avantpassats.
- conèixer una part de la història de Cerdanyola i els elements més significatius dels seu paisatge.
- descobrir les bases de la pròpia cultura.
- ubicar el món ibèric temporal (utilitzant els conceptes de prehistòria /història, segle, a.C./d.C...) i espacialment (Mediterrània, Península Ibèrica i Catalunya), incidint en la tribu dels laietans.
- descobrir la cultura ibèrica i els seus trets principals, destacant allò que suposa d'innovació respecte de les cultures anteriors
- entendre que els avenços tècnics són el resultat d'un llarg procés històric.
- identificar unes formes de vida i unes tècniques constructives.
- aprendre els trets principals d'un hàbitat protohistòric de la Mediterrània Occidental i la relació amb el seu medi natural (llegint el paisatge i relacionant-lo amb l'ocupació humana) a partir del poblat ibèric del Turó de Ca n'Olivé.
- treure conclusions generals a partir del treball desenvolupat durant la visita i elaborar treballs monogràfics consultant les fonts bibliogràfiques.
- trencar amb la visió eurocèntrica de la història.
- adonar-se de que les diferències culturals es donen en el tems i en l'espai
- aprendre a situar-se en plànol o mapa i orientar-se amb l'ajut de la posició del sol.
- aprendre a desenvolupa actituds i hàbits de treball ordenat, individual i col·lectiu.

Plantejament

L'activitat s'estructura en tres parts.

1^a **Buscar (treball previ a l'aula):**

Treball de preparació de la visita a partir de la proposta per a l'alumne centrada en la localització del jaciment, l'arqueologia i la cultura ibèrica.

2^a **Mirar, escoltar, mesurar i entrevistar (visita al poblat):**

La visita estarà conduïda per un monitor/a durant la qual es farà un treball sobre l'entorn i sobre els diferents elements que configuren el poblat ibèric. Si les excavacions arqueològiques estan en curs es podran treballar aspectes relacionats amb l'arqueologia.

3^a **Observar, reflexionar i investigar (treball posterior a l'aula i al museu):**

Realització d'un treball al voltant de diferents aspectes de la cultura ibèrica (la dona, la casa, els objectes..) i, com a treball de síntesi, un resum sobre el poblat o el jaciment de Ca n'Olivé. També es proposa realitzar un petit treball de recerca bibliogràfica sobre algun esdeveniment o personatge contemporani a la cultura ibèrica.

Material

Quadern de treball per a l'alumne.

Guia i fullet de Ca n'Olivé i respostes a les preguntes del dossier de l'alumne per al professor

Recomanacions

. treball previ: és important que es realitzi per aconseguir els objectius de l'activitat i un bon desenvolupament del treball durant la visita.

. visita al poblat:

- els estudiants han de portar la part del quadern que correspon a la visita, un suport per escriure i un llapis/bolígraf.
- la visita està plantejada en dues parts per la qual cosa cal que el grup classe ja vingui dividit en dos.
- és important que l'entrevista als arqueòlegs estigui preparada prèviament.

. treball posterior:

- la realització de la part que s'ha de fer a l'aula permet aprofundir en alguns aspectes de la cultura ibèrica.
- la visita al museu s'ha de fer de forma autoguiada en horari normal (dissabtes de 10.30 a 14.30 h. i de 17 a 20 h. i diumenges de 10.30 a 14.30 h).

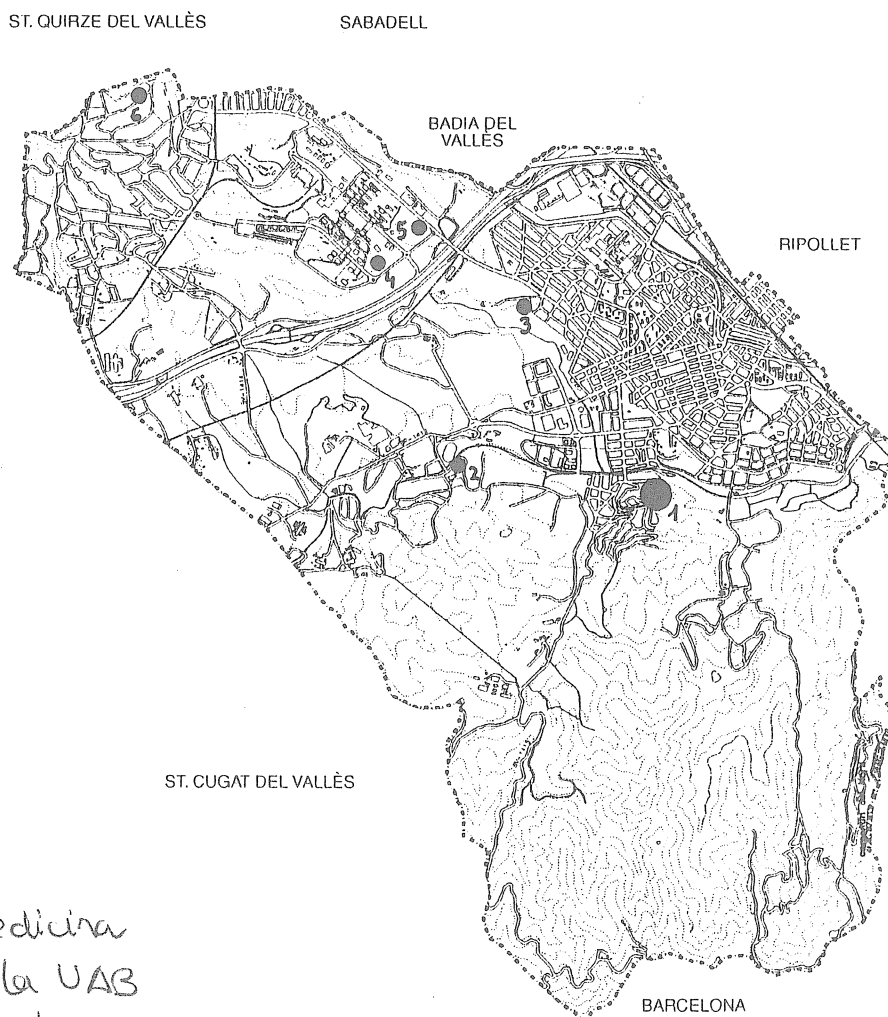
Els ibers de Ca n'Olivé

Treball previ

- On es troba el turó de Ca n'Olivé? **barri de Montflorit**
- Què és l'arqueologia? **una ciència**
- La civilització ibèrica és una cultura: **preromana**
- Què és el patrimoni cultural? **el llegat històric comú**

Situació geogràfica

- Assenyal amb una fletxa el lloc on es troba el turó de Ca n'Olivé

1. Ca n'Olivé
2. Can Xercavins
3. Els Rallols
4. Facultat de Medicina
5. Poliesportiu de la UAB
6. Sitges de Bellaterra

La Cultura ibèrica

- L'historiador romà Estrabó va escriure sobre Ibèria i els seus habitants. Subratlla en el text següent els adjectius que fa servir per referir-s'hi:

missèrrima, excèntrica, inculta, salvatge.

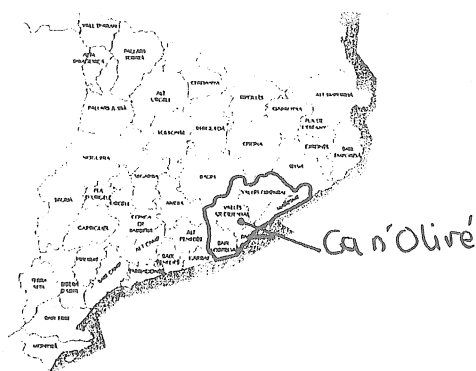
- Observa el mapa de la Península Ibèrica amb les tribus ibèriques més importants i el seu territori. Escriu el nom de les comunitats autònomes on podríem trobar restes arqueològiques ibèriques:

Catalunya, Aragó, País Valencià, Múrcia, Andalusia i Castella-la Manxa

- Explica per què la cultura ibèrica es desenvolupa al llarg de la costa mediterrània. Perquè aquesta cultura és el resultat de la influència d'aquests dos pobles comerciants (grecs i fenicis) que van establir colònies al llarg de tota la costa de la Mediterrània.

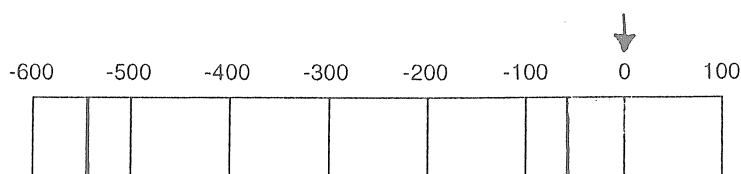
- Llegeix el text següent sobre la tribu dels laietans i pinta en el mapa comarcal de Catalunya les comarques que ocuparia la Laietània ibèrica.

- Situa en el mapa el poblat de Ca n'Olivé. Per fer-ho has de saber en quina comarca està Cerdanyola. De quina tribu eren, doncs, els seus habitants?

Situació en el temps

- Pinta l'espai que ocupa la cultura ibèrica.
- Diferencia abans i després de Crist amb un fletxa.

El poblat ibèric de Ca n'Olivé

- En aquest text sobre el poblat de Ca n'Olivé trobaràs un breu resum sobre aquest jaciment arqueològic, però com pots comprovar hi manquen algunes paraules. Busca-les a la sopa de lletres, escriu-les al lloc corresponent i el podràs llegir bé.

tribu, conreu, ibèrica, cabanes, habitacions, romans (per ordre d'aparició)

Treball durant la visita

El lloc

- Assenyala quins d'aquest elements físics pots veure des del turó la plana del Vallès, Montserrat, el Montseny, la riera de Sant Cugat, la serralada litoral, Sant Llorenç
- Observa l'entorn i dedueix quins d'aquests elements favorables debien trobar els ibers per instal·lar-se en aquest lloc.
ben comunicat, assoliat, bona visibilitat sobre l'entorn, recursos forestals, zones conreables properes, caça, proximitat a un curs d'aigua

El poblat

- Observa els dibuixos. Es va construir de forma planificada? **SI**
- Assenyala les frases que et permeten fer aquesta deducció
hi ha un sistema de clavagueram, les cases estan adosades, hi ha carrers
- Torna a mirar els dibuixos i les restes arqueològiques i digues quines d'aquestes afirmacions són verdaderes (V) o falses (F) sobre el poblat.
**les muralles estan al sud perquè es la zona més vulnerable (V)
els desnivells del terreny es resolen amb terrasses (V)**
- Assenyala quins sistemes de defensa tenia.
terreny natural escarpat, muralla, porta per controlar l'accés

El camp de sitges

- Ompliu els buits que falten triant entre les dues opcions.
exterior, grans, estreta, cereals, grecs, romans

El fossat

- Com veieu els arqueòlegs encara no saben perquè servia. Escull una de les següents possibilitats i pren les notes que et calguin perquè hauràs de justificar la teva hipòtesi quan tornis al centre.
defensiva, cisterna, sortida aigües pluvials

L'entrada monumental

- Observa bé el dibuix i digues quina funció devia tenir aquesta porta.
defensiva, urbana

El carrer

- Malgrat les diferències creus que fa la mateixa funció?
SI, és un espai de circulació i ordenació urbana.

Els habitatges ibèrics

- encercla el tipus d'habitatge a què corresponen les cases ibèriques.
casa unifamiliar

- Com estan fetes les parets? Encercla la resposta correcta **pedra i fang**

- Per què creus que només s'han conservat alguns pams de paret? És fàcil de deduir si has contestat correctament la pregunta anterior.

Perquè la part construïda amb argila compactada (tàpia o tovot) s'ha desfet i només es conserva la part corresponent al zòcol que està fet amb pedra.

- Quins materials constructius per fer les cases trobarien els ibers en el seu entorn? Assenyala la resposta correcta i relaciona el material seleccionat amb el lloc de procedència.

fusta	platja
sorra	bosc de Collserola
pedra	plana del Vallès
argila	riera de Sant Cugat
aigua	muntanyes de Collserola
rierencs	

Treball posterior

A l'aula

L'entorn natural

- Els arqueòlegs han trobat al poblat restes d'animals i trossos de fusta i llavors carbonitzades que ha estat possible identificar. Assenyala quines d'aquestes espècies encara podríem trobar actualment al nostre entorn.

fauna salvatge: senglar, colom, perdiu, garça, rossegadors, toxons, mosteles, cargols, conill i llebre.

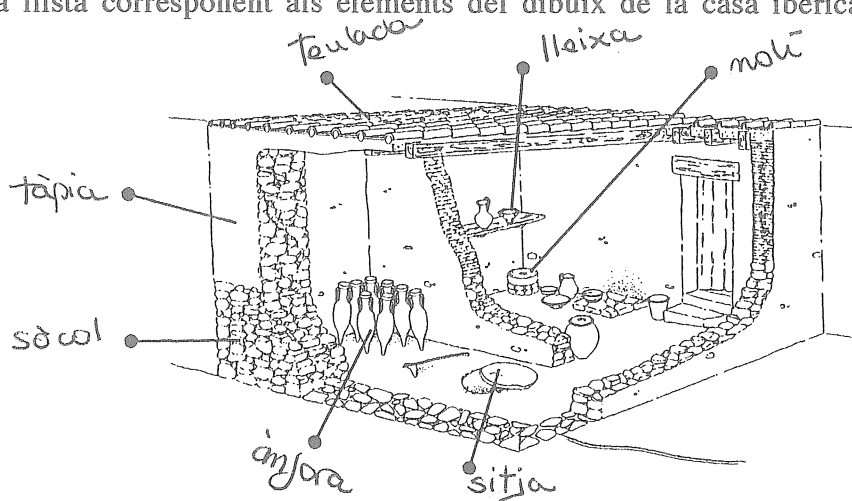
fauna domèstica: cavall, cabra, ovella, porc gallina i gos

conreus: fava

flora: alzina, roure, bruc, arboç, tamariu, pi, vern, gramínies i raïm

La casa

- Posa el nom de la llista corresponent als elements del dibuix de la casa ibèrica assenyalsats.

Els ibers

- Assenyala quines d'aquestes característiques els són pròpies.

són sedentaris, viuen en cases, són agricultors i ramaders, les eines són de metall

Al museu

El territori ibèric

- Assenyala amb un número en el mapa de Cerdanyola del quadern de treball els jaciments arqueològics d'època ibèrica que pots localitzar a la maqueta i escriu el nom al número que correspongui. **Veure mapa Cerdanyola.**

- On viuen els ibers en relació al medi físic de Cerdanyola? Tria un sol element.
en turons, a la plana, a prop decursos d'aigua

La sala dels ibers

- Encercla els objectes ibèrics que pots trobar a les vitrines. Els altres pertanyen a altres èpoques. Els 3 primers (el 4t és fenici, el 5è prehistòric i 6è modern).

- Tria una vitrina i classifica els objectes que conté per la seva funció:

Vitrina 1 (1^a a la dreta)

<u>taula</u>	<u>cuinar</u>	<u>ús personal</u>
copa grega	olla decorada	braçalet de pasta de vidre
platet	olla a torn	denes de collaret
bol	tupí	

Vitrina 2 (2^a a la dreta)

<u>taula</u>	<u>treball</u>	<u>cuinar</u>	<u>ús personal</u>	<u>armament</u>
plat pintat	agulla d'òs	tenalla	2 fíbules	espasa
	ganivet		2 joguines	projectils
	mà de morter			
	pes de teler			
	fussaioles			

Vitrina 3 (a l'esquerra)

<u>domèstica</u>	<u>taula</u>	<u>treball</u>	<u>altres</u>
dolium	2 tasses	pedra d'esmolar	moneda
	gerra		figura zoomorfa
	plat		
	platet		

tupí: olla de cul pla i una sola nansa per coure.   **fussaiola:** peça per filar
fíbula: agulla per la roba.   **dolium:** gran contenidor romà

- Fes una creu al costat dels que no estiguin fets amb argila.

- Com explicaries la seva presència als jaciments ibèrics de Cerdanyola? **pel comerç**

- Observa les escultures de lleó, escolta l'audio i encercla la part de l'animal corresponent.

meitat posterior

meitat davantera

- Llegeix els textos de l'exposició i assenyala quin d'aquests aspectes relacionat amb els ibers es destaca. **urbanisme**